

УДК 635.656

АГРОБІОЛОГІЧНА ОЦІНКА СОРТІВ КАБАЧКА В УМОВАХ СТЕПОВОЇ ЗОНИ УКРАЇНИ

Середюк В.В., магістрант,
Нінова Г.В., к.с.-г.н., доцент

E-mail: stepina55@mail.ru

Таврійський державний агротехнологічний університет

Робота присвячена з'ясуванню продуктивності різних сортів кабачка, визначенню кращих в зрощуваних умовах Південного Степу України.

Постановка проблеми. Галузь овочівництва вирішує проблеми виробництва овочевої продукції для споживання у свіжому вигляді та для переробної промисловості із збереженням високої її якості. Значне місце відводиться вирощуванню кабачка і патисона, які мають незначні затрати праці і енергоресурсів та забезпечують населення продукцією в ранні строки [1].

Серед населення України широким попитом користуються білоплідні сорти, але плоди їх швидко переростають, мають короткий період технічної стиглості та високу ступінь ураження хворобами [2].

Цукіні – дуже урожайний кабачок, широко поширений в країнах Західної Європи та США з компактним і слабо розгалуженим кущем, високою врожайністю вигідно відрізняють цукіні від звичайного білоплідного кабачка [3]. Тому сьогодні гостро стоїть питання впровадження скоростиглих, холодостійких, посухостійких, продуктивних сортів та гібридів з високою стійкістю до абіотичних та біотичних факторів, з м'яким неколючим опушенням черешків та з високими смаковими та технологічними якостями плодів. А впровадження сортів пізніх строків дозрівання дозволить розширити період споживання плодів у свіжому виді та рівномірно забезпечити сировиною переробні підприємства [4].

Мета і методика досліджень.

Мета: вивчення біології рослин кабачка, продуктивності, занесених до Реєстру сортів України в умовах посушливого клімату із застосуванням краплинного зрошення.

Об'єкт досліджень – процеси росту, розвитку та формування врожаю кабачка.

Предмет досліджень – сорти кабачка, біометричні та продуктивні параметри рослин.

Повторність досліду чотириразова. Для розміщення варіантів в досліді застосований метод рендомізованих повторень. Площа облікової ділянки 19 м². Варіанти досліду сорти кабачка: 1. Грибовський 37 (контроль); 2. Аеронавт; 3. Скворушка; 4. Золотінка; 5. Аспірант.

Схема сівби 90х70 см (15,9 тис.шт./га). Агротехнічні заходи в досліді проводились згідно вимог культури та поставлених питань досліджень. Догляд за рослинами протягом вегетації проводився за загальноприйнятими рекомендаціями.

Результати досліджень. Територія господарства відноситься до третього агрокліматичного району, який характеризується як дуже теплий та дуже посушливий. Величина гідротермічного коефіцієнта складає 0.7-0.8.

Насіння висівали 3-5 травня, коли ґрунт прогрівся до T⁰ 12-14⁰ на глибині 10 см по 3-4 насінини на глибину 4-6 см. За даними фенологічних спостережень 2010-2011 рр. поява сходів кабачка відмічена через 5-7 днів після сівби залежно від погодних умов і температури ґрунту. За строками появи першого справжнього листка не відмічено істотної різниці між варіантами в контрольному - 17-20 травня, а в інших -18-23 травня.

Дослідження підтвердили, що кліматичні фактори мають великий вплив на інтенсивність розвитку рослин кабачка. Так, у 2010 році високі температури травня і червня прискорили розвиток рослин кабачка і фаза початку плодоношення починалася на 5-7 діб раніше порівняно з іншими роками. У контрольному варіанті тривалість вегетаційного періоду у 2010 році становила 51 добу, а в 2011 – на 4 доби довший. Плодоношення рослин почалося у

третій декаді червня. Тривалість періоду від сходів до першого збору врожаю у сорту Аеронавт становить 42–46 діб, Скворушка – 40–45 діб, що на 6–11 діб менше за контроль. Найбільш ранньостиглим був сорт Аспірант з тривалістю вегетаційного періоду 40–42 доби.

Особливе значення у розвитку рослин має подовженість періоду плодоношення рослин. За цим показником визначається і врожайність окремого сорту. Спостерігалася різниця між періодом плодоношення у різних сортів. Так, рослини 1,33, 3 варіантів протягом досліджень закінчували давати продукцію у другій декаді серпня. Рослини цукіні сорту Золотінка і Аспірант до кінця третьої декади серпня і період плодоношення спостерігався на 13–15 днів довший за контроль.

Найбільшу висоту мали рослини кабачка у 2011 році – від 70 см у сорту Аеронавт до 75 см у рослин сорту Золотінка та Скворушка. В 2010 році висота досліджуваних рослин була дещо нижчою – 62–64 см у Аеронавт та 58 см у сорту Аспірант проти 65 см у контрольному варіанті. Очевидно, що на цей показник вплинули погодні умови року, так як 2011 рік відзначився більшою кількістю опадів під час вегетації рослин та помірною температурою. Середні показники за роки досліджень показали, що найбільшу висоту мали рослини кабачка сорту Скворушка 71 см. У інших сортів цей показник був в межах 63–69 см.

За силою росту різні сорти кабачків суттєво відрізняються між собою. Найбільшою силою росту відзначаються рослини сорту Грибовський 37 та Скворушка, а найменшою – цукіні сорту Аспірант 111 см та Аеронавт 118 см.

Середня довжина плодів кабачка різних сортів коливалась залежно від умов вирощування. За роки досліджень плоди найбільшої довжини надходили з рослин сортів Аеронавт та Скворушка і сорту Аспірант від 17,5 до 21,0 см. В середньому за два роки довжина плодів у цих варіантах становила відповідно 18,0–19,9 см, що на 1,3–3,2 см більше за контроль. З контрольного сорту середня довжина плодів становила 16,7 см і коливалась за роки досліджень від 15,5 до 17,4 см.

В період досліджень визначали середню товарну масу плодів кабачка. Найбільші за масою були плоди у сортів Золотінка 384, Аспірант 399 та Грибівський 37 - 410 г. Плоди меншої маси 352–360 г формували рослини решти досліджуваних сортів.

У досліджуваних варіантів більшим діаметром виділялися плоди сорту Грибовський 37, у якого в середньому за роки досліджень діаметр плоду становив 6,4 см. Найменший діаметр плодів мали плоди кабачка сортів Аеронавт та Скворушка – 5,3–5,4 см, що на 1,0–1,1 см менше за контроль.

Отже, плоди кабачка контрольного варіанту мають меншу довжину, більший діаметр та більшу масу плодів, а у решти плоди формувались більші за довжиною, але меншого діаметру та масою, тобто мали кращий товарний вигляд.

У порівнянні зі звичайним белоплідним кабачком зеленці цукіні повільно дозрівають і мають більш тривалий період для споживання. У плодах цукіні більш щільна м'якоть, насіння розвиваються значно пізніше в порівнянні з белоплідним кабачком, що дозволяє продовжити період використання зріваних плодів для переробки в домашніх умовах і отримувати продукти високої якості.

Найвищий ранній урожай кабачка одержали від сорту Скворушка та сорту Аспірант, на рівні 5,9, 6,0 т/га, що на 2,1 - 2,0 більше за контроль, що становить 11,5 і 13,2 % від загальної врожаю. Дещо менший вихід ранньої продукції 4,2 т/га забезпечив сорт Золотінка, тобто на рівні контролю навіть за умови формування плодів більшого розміру.

В середньому за роки досліджень найвищу врожайність 51,1 та 50,3 т/га забезпечили рослини сортів Аеронавт та Скворушка, що на 14,3 і 13,5 т/га більше за контроль. Сорти Золотінка та Аспірант також мали істотний приріст врожаю до контролю, що становив 7,3 і 8,6 т/га.

Розрахунки економічної ефективності вирощування кабачків свідчать, що найбільші витрати на виробництво продукції припадають на варіанти досліду з більшою врожайністю, тобто на збирання додаткової продукції (табл. 1).

Таблиця 1 – Економічна ефективність вирощування кабачків залежно від сорту
(середнє за 2010-2011 рр.)

Показник	Варіант досліджу				
	Грибівські 37	Аеронавт	Скворушка	Золотінка	Аспірант
Врожайність, т/га	36,8	51,1	50,3	44,1	45,4
в т.ч. додаткова		14,3	13,5	7,3	8,6
Ціна реалізації, грн/т	300	300	300	300	300
Вартість валової продукції з 1га, тис. грн.	11040	15330	15090	13230	13620
в т.ч. додаткової продукції		4290	4050	2190	2580
Матеріально-грошові витрати на 1га, тис. грн.	7720	8891	8826	8318	8424
в т.ч. додаткові		1171	1106	598	704
Собівартість, 1т грн.	209,8	174,0	175,5	188,6	185,5
Чистий дохід, грн./га.	3320	6439	6264	4912	5196
в т.ч. додатковий прибуток		3119	2944	1592	1876
Рівень рентабельності, %	43,0	72,4	71,0	59,1	62,0

Аналіз економічної ефективності вирощування кабачків показав, що вирощування у господарстві кабачка – цукіні Аеронавт та Скворушка є найбільш доцільним.

Висновки.

1. Ріст і розвиток рослин кабачків залежить від біологічних особливостей сорту та погодних умов вирощування. Більш ранньостиглими є сорти Скворушка, Золотінка та Аспірант з тривалістю вегетаційного періоду 40-42 доби.

2. Сорти кабачків суттєво відрізняються між собою за силою росту. Найбільшою силою росту відзначаються рослини сорту Грибовський 37 та Скворушка а найменшою – цукіні сорту Золотінка 112 см.

3. В середньому за роки досліджень більші за масою плоди збирали у сортів Аспірант 399 г та Грибівські 37 -412 г. Решта сортів формували плоди меншої маси 360-365г, але більшої довжини.

4. Найвищу врожайність 51,1 та 50,3 т/га мали рослини сортів Аеронавт та Скворушка, приріст до контролю становив 14,3 і 13,5 т/га. Із сортів кабачка цукіні більшу врожайність забезпечив сорт Аспірант.

5. Розрахунки економічної ефективності вирощування кабачка показали, що найкращими є сорти Аеронавт та Скворушка, де рівень рентабельності становив 72 і 71 %, та кабачок цукіні Аспірант 62 %, проти 43 % у контролі.

Рекомендації виробництву. На основі проведених досліджень пропонуємо у приватних та фермерських господарствах вирощувати сорти кабачка- цукіні Аеронавт, Скворушка та сорт кабачка Аспірант, які забезпечать приріст врожаю 8,6-14,3 т/га і високий економічний ефект.

Список використаних джерел.

1. Болотских А. С. Энергосберегающая технология выращивания кабачка // Овощеводство.– №4.– 2009.– С. 22-32.

2. Тихонова Т. Е. Новый белоплодный кабачок-цукини Аспиронт // Овочівництво і баштанництво. – 2009, вип. 50.– С.104– 107.

3. Рыбалко Ф. Перспективы развития рынка бахчевых // Овощеводство, №8. – 2009. – С. 56–57.

4. Горювая Т. К. Селекция, технология выращивания и семеноводство кабачка и патиссона / Т. К Горювая, Т. Е. Тихонова, Г. В. Сергеев, Г. И. Яровой.– Харьков: ИОБ УААН.– 2007.– 22 с.